



## **Dia de la Memòria**

Recordem, projectem la història

### **Elna**

Remembrança de la Massacre del 1285

### **Ribesaltes**

Memorial del Camp de Ribesaltes

**Dissabte, 18 i diumenge, 19 de maig de 2019**

### **Descoberta de primavera: Visita a Elna i Ribesaltes**

*La Descoberta de primavera de 2019 ens posarà en contacte amb els escenaris d'un parell de tragèdies. Una que ens pot semblar molt llunyana en el temps és el setge i destrucció d'Elna, el 25 de maig de 1285, per les tropes franceses i del Papa en la seva croada contra el rei d'Aragó Pere el Gran. Va culminar amb la mort de tots els qui s'havien refugiat a la catedral de Santa Eulàlia i la posterior destrucció de la vila d'Elna. Actualment se celebra el Dia de la Memòria per recordar aquells fets.*

*L'altra tragèdia va ser la guerra civil espanyola (1936-39). La Maternitat d'Elna i el Camp de Ribesaltes són dues mostres palpables dels drames derivats de la guerra i de la retirada.*

*Aprofitarem el viatge per visitar també el Castell de Salses, al límit Nord dels territoris de parla catalana.*

### **El Castell de Salses**



El Castell de Salses és un castell del terme de Salses, a la comarca del Rosselló (Catalunya del Nord). Abans n'hi havia hagut altres dos: el Castell Vell i el Castell Reial. L'actual el manà construir Ferran el Catòlic. Està situat al nord de la vila del mateix nom, al peu de les Corberes, vigilant la plana del Rosselló i l'antic camí que anava de Perpinyà a Narbona seguint l'antiga Via Domícia. Representa el límit

històric, l'antiga frontera entre el reialme de França i la Corona d'Aragó abans de l'annexió consegüent al Tractat dels Pirineus el 1659. Representa alhora el límit concret entre Occitània i els Països Catalans.

## La Maternitat suïssa d'Elna

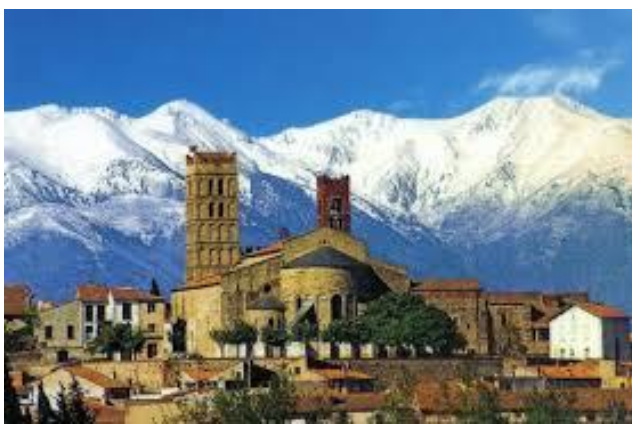
La Maternitat d'Elna va ser una institució humanitària dedicada a ajudar dones, sobretot exiliades. Situada en el terme d'Elna, a la comarca del Rosselló (Catalunya del Nord), va ser fundada el novembre del 1939 per la suïssa **Elisabeth Eidenbenz**. Hi van néixer uns 600 nens, fills de refugiades de la Guerra Civil espanyola que estaven internades en els camps propers a Elna. La Maternitat d'Elna era també anomenada la Maternitat suïssa, ja que era obra d'una fundació humanitària d'aquesta nacionalitat anomenada *Cartell d'Ajuda Suïssa als Nens de la Guerra Civil espanyola*. Va deixar de funcionar l'any 1944 quan els nazis la van tancar durant l'ocupació de França. Elisabeth Eidenbenz era una mestra suïssa que va arribar a Madrid amb 24 anys, el 24 d'abril del 1937, com a voluntària per ajudar mares i nens durant la Guerra Civil, formant part d'un enviament d'ajuda humana i material. Quan va caure la república, es va desplaçar amb els refugiats cap al Rosselló, on la majoria van ser internats. Allà es va dedicar a buscar i recollir les embarassades dels camps d'internament francesos. Va gestionar amb les autoritats franceses els permisos necessaris i va negociar els protocols d'actuació del personal de la maternitat als camps. El seu camp d'actuació va ser els camps d'Argelers, Sant Cebrià de Rosselló i Ribesaltes.

## La Massacre d'Elna



Durant la croada contra la Corona d'Aragó, la població del Rosselló que s'havia congregat a la vila va lluitar amb força contra els croats en el setge d'Elna. Finalment, els habitants es refugiaren a la catedral de santa Eulàlia, que fou cremada; hi hagué, doncs, una matança per part de l'exèrcit croat; en acabat, van cremar la vila. És l'anomenat **Sac** (saqueig) **d'Elne par le Roi de France Philippe Le Hardi** de l'any 1285.

## Catedral de Santa Eulàlia



La catedral de Santa Eulàlia i Santa Júlia d'Elna és romànica dels segles XI-XIII amb elements gòtics. Va ser la seu del bisbat d'Elna fins que aquest va passar a ser Bisbat de Carcassona el 1801, després de

la Revolució Francesa, per recuperar el 1817 el Bisbat d'Elna-Perpinyà, passant a ser-ne seu principal la catedral de Sant Joan de Perpinyà. Aquí es van refugiar els assetjats partidaris del Rei Pere d'Aragó fins que la catedral fou incendiada.

## El Camp de Ribesaltes

El **Camp de Ribesaltes**, que duu el nom oficial de **Camp Mariscal Joffre**, fou fundat el 1935. L'oficial d'artilleria Joffre proposava el 1875 la creació d'un camp per al 9è Regiment d'artilleria però el terreny, gens car, estava mancat d'aigua. El 1935, quan es va reprendre el projecte, es va crear un centre militar d'instrucció sobre 600 hectàrees. Fou dotat d'edificis de fibrociment.



Com a conseqüència de la Retirada, es va preveure de situar en el Camp Joffre més de 15.000 refugiats catalans. Quedà com un projecte, però la situació de 1.000 milicians espanyols al Camp de Vernet el 1939 va impel·lir a la construcció del de Ribesaltes. Oficialment obert el 14 de gener del 1941, el Camp de Ribesaltes passà sota el control de les autoritats civils del règim de Vichy. Estava afectat en aquell moment pel reagrupament familiar d'espanyols i jueus. Gitanos, indigents i opositors polítics, estrangers enemics, indesitjables o sospitosos per a la seguretat nacional i l'ordre públic hi van ser igualment detinguts. D'una capacitat de 18.000 persones, el camp va acollir 21.000 detinguts entre el 1941 i el 1942. Amb diferents funcions i denominacions va perdurar fins el 2007.

---

## PROGRAMA I INSTRUCCIONS

### **Dia primer: dissabte, dia 18 de maig**

- 7 h 30** Trobada a Barcelona, a la plaça de la Universitat, davant la porta principal de la Universitat. Sortida amb autocar en direcció a França.
- 11 h** Arribada a Salses (límit Nord de les terres de parla catalana). Visita guiada (en català) al **castell de Salses**. En acabar:  
  
Dinar de picnic que es portarà cadascú a l'exterior del castell. Es podran utilitzar els serveis (bar, lavabos) de l'interior del castell.
- 13 h 30** (Aprox.) Pujada a l'autocar i desplaçament cap a Elna.
- 14 h** Visita a la **Maternitat suïssa** d'Elna. En acabar, desplaçament amb autocar cap a Perpinyà.
- 17 h 30** A la Casa de la Generalitat, de **Perpinyà**, conferència a càrrec de Daniela Grau sobre la Catalunya Nord.
- 18 h 30** Temps lliure per a sopar cadascú pel seu compte.

**21 h** Trobada a peu de l'autocar per anar cap a l'hotel Kyriad Perpignan Sud (30 Rue du Dr. Koch; tel. +33 4 68 88 18 88).

**Dia segon: diumenge, dia 19 de maig**

**9 h** Sortida de l'hotel, havent esmorzat. Desplaçament amb autocar cap a Elna.

**9 h 30** Visita guiada al claustre de la **catedral d'Elna**.

**11 h** Missa a la catedral. És l'única missa **en català** que es diu en tot l'any.

**12 h** Acte commemoratiu davant la làpida que recorda **la massacre del 25 de maig de 1285**. En acabar, desplaçament cap un restaurant local. Dinar. Havent dinat, desplaçament cap a Ribesaltes.

**16 h** Visita guiada (en català) al camp de **Ribesaltes**. Tornada amb autocar cap a Barcelona.

**PREU DE LA SORTIDA**

**Preu únic per persona: 150 €**

**Suplement per habitació individual: 35€**

Inclou autocar, allotjament, dinar de diumenge i guies.  
No inclou els àpats de diumenge  
(el dinar de picnic se'l porta cadascú i el sopar és lliure)

**CAL FER LA INSCRIPCIÓ A SECRETARIA**

**INDICANT HABITACIÓ DOBLE O PER ÚS INDIVIDUAL**

**I DONANT EL NÚMERO DE DNI**

**COM MÉS AVIAT MILLOR I NO MÉS TARD DEL 4 DE MAIG**

al Tel.: 93 213 76 48 – [ipecc@ipecc.cat](mailto:ipecc@ipecc.cat)

**Josep Puig: tel.: 669 14 45 03**

**Més informació:**

**IPECC - Institut de Projecció Exterior de la Cultura Catalana**

Hotel d'Entitats.  
carrer Providència,  
08024 BARCELONA

[ipecc@ipecc.cat](mailto:ipecc@ipecc.cat)

[www.ipecc.cat](http://www.ipecc.cat)